

Clark Ádám

születésének százhuszonötödik évfordulója érdekes életpálya emlékét eleveníti fel. Hiszen valóban kalandos az út, amely az edinburghi mérnököt a budapesti Lánchídig elvezette. És ezt az utat Clark Ádám sohasem tette volna meg Széchenyi István nélkül.

Már a halálos ágyon feküdt, amikor önéletrajzát tollba mondta. A feleségének diktálta ezeket a visszaemlékezéseket. Egyszerű, néhány sor az egész. Régi angol köznemes családból származott, apja Clark József, a makarónítészta-gép feltalálója volt. Alig több mint húszesztendő, amikor megismerkedik Londonban Széchenyi Istvánnal. A magyar gróf gépeket keresett a Duna szabályozásához, egy ilyen kotrógépet meg is rendelt és felállítására, üzembehelyezésre magával hozza Clarkot Magyarországra. Az ismeretség innen kezdődik. Az azután már a körülmények alakulásának természetes következménye, hogy amikor a Lánchíd, majd később az alagút megteremtésének gondolata felmerül, Clark kapja a megbízást a munkák legfelső irányítására.

★

Az Akadémián őriznek egy Széchenyi-levelet, amely belevilágít a személyi kiválasztás kulisszatitkaiba. *Kívánjuk — írja itt Széchenyi —, hogy az igazgató lehetőleg külföldi legyen, mert itt igen sok a svindler, aki erre az állásra törekszik. Ezért a bizottság kimondta, hogy csak az nyerheti el az építkezés igazgatását, aki hitelesen tudja bizonyítani,*

hogy hasonló vállalatot vezetett, még pedig teljes sikerrel.

A nagy mű elkészült, Clarknak azonban két ízben is meg kellett később mentenie azt, amit alkotott. 1849 májusában történt az első eset. Hentzi puszkaporos hordókat rakatott a budai hídfőnél a láncok alá, hogy a hidat felrobbantsa az ostromló magyar sereg előtt. Clarkot igyekezett rábírní, hogy a még alig elkészült hidat robbantsa fel. Emberfeletti lélekerő kellett volna ennek a kívánságnak a teljesítéséhez és Clark nem is vállalkozott rá: tudta, hogy ha a hidat el akarják pusztítani, a lánckamrákat kell felrobbantani, a víz alá süllyesztette tehát ezeket a lánckamrákat. Hentzi erre más módon igyekezett célját elérni, azonban hiába: a hid alig sérült meg, viszont Alnoch ezredes, aki a robbantással kísérletezett, súlyosan összeégett.

★

Az egyik merénylet tehát szerencsésen meghiusult, de csakhamar következett a második. Ekkor a magyar csapatok parancsnokságától indult ki a híd elpusztításának gondolata és Clark Ádám megkapta a hivatalos írást, amely így szólt:

„An den Herrn Clark, Obergeringieur bei der Pester Kettenbrücke. Sie haben die Kettenbrücke angeblich abtragen zu lassen, widrigenfalls bin ich genötigt Befehle zu erteilen, selbe zu zerstören. Heinrich Dembinski, Feldmarschall-Lieutenant, Láttam és helyeslem: Mészáros Lázár altábornagy.”

Láttam és helyeslem ... Clark azonban nem helyeselt. Ilyenformán azután ismét,

másodszor is megmenekült a pesti Lánchíd — hála az angol Clark Ádámnak.

Ostoba legendák és alaptalan pletykák fűződtek nevéhez. Az első ezek közül az volt, amikor — még a híd építése alatt — híre futott, hogy Clark — egy félmillió forinttal megszökött ... Egyébként évi ezer-négyszáz forint volt a fizetése és kilátásba helyeztek számára külön tízezer forint tiszteltdíjat, ha a híd idejében elkészül. Közbejötték azonban a negyvennyolcas események, az építkezés folyton megakadt, de végül, alig néhány hónapi késedelemmel a Lánchíd mégis elkészült. Clark azonban a tízezer forintot nem kapta meg. És amikor barátai arra biztatták, hogy peres úton igyekezzen jogos követelését megkapni. Csak annyit mondott:

— *Nekem gróf Széchenyi Istvánnak, báró Sina Simonnak és Wodianer Albertnek barátsága és jóakarata a jövőben többet ér, mint ma tízezer forintot.*

★

Halálával kapcsolatban is fantasztikus híresztelések szálltak szájról-szájra. Az egyik ilyen mendemonda úgy tudta, hogy Clark az általa megteremtett hidról ugrott a Dunába és így vetett véget az életének. A másik még bárgyúbb volt: azt mesélte, hogy egy suszterinas felfedezte: a Lánchíd oroszlanjainak nincsen nyelvük és ebbe a „felfedezésbe” beleőrült volna Clark Ádám ... Az igazság ezzel szemben az, hogy sokáig, nagyon hosszú időn keresztül betegeskedett és ágyban is halt meg — tüdővészben. Az utolsó százesztendő legzseniálisabb építőművésze szállt vele sírba. (k. l.)